

2017

LÉPCSŐ

húsvét

181. szám

CISZTERCI SZENT IMRE PLÉBÁNIA

Az én királyságom nem ebből a világból való

János 18.36

A hosszú és fárasztó tél után jó volt érezni, hogy a nagybőjttel megérkezett a tavasz, süt a nap, az idő felmelegít. Az elhalt természetre új életet hoz, a fák rügyeiben, a virág szépségében. A húsvét közeledtét jelzi számunkra a templom melletti Kórusfa is, (énekeseink által ültetett japán cseresznye) kivirágzásával. Igen, elérkeztünk egy új élet, egy megújult élet húsvéti kapujához. Nekünk, katolikusoknak,

Amit a húsvét ajándékeként nekünk is élnünk kell:

■ Nem ragadhatunk bele a hitünkbe egy gyermek szintjén. Közösséghez kell tartoznunk, mert a húsvét egy éltető lelki út és közösség, ahol megtanulhatjuk a szeretet iskoláját (SZENT BENEDEK / REGULA) Nem elégedhetünk meg egy minimalista hittudással, olvasnunk kell a Szentírást, a katekizmust és más, igényes lelki irodalmat.

Krisztus feltámadása az élet üzenete

a bőjt az önmagunkkal való számvetés ideje. A visszafogott és csendes hetek után szívmengető az alleluja éneklése és – hiszem, hogy sokan – megtisztult szívvel járjuk majd a húsvéti időszakot.

Megerősítő volt a nagyböjti vasárnapok igeliturgiája.

Idén Máté és János szövegei segítettek megérteni és felidézni a keresztség szentségét. Nagyszombaton az egyház ünnepélyesen kiszolgáltatta a felnőtt keresztséget. Idén is egy kis közösség készült a katekumenátusban (hittanulók csoportja a plébánián), hogy Isten elé álljon, és maga kérje az új élet e szentségét. Mi, a Szent Imre hívei, imádságos szeretettel vesszük körül és bocsátjuk őket újtjukra. A mi felelőségünk, hogy a hit éljen bennük, hogy megerősödjenek a krisztusi úton, amit választottak. Ebben a szentmisében a templom hívő közössége is megújítja a keresztségi fogadalmat, évről-évre, tudatosan.

■ Érzékenyebbé kell válnunk az Eucharisztia tiszteletére. Rendszeres imával, szentgyónással, szentségimáddal. Minél mélyebb és közvetlenebb a kapcsolatunk Krisztussal a szentáldozás révén, annál elevebben él bennünk a hit és a missziós vágy, hogy amit megélünk, azt át is adjuk a környezetünknek. Templomunkban minden kedden egész napos szentségimáddal várjuk közösségeinket és minden Testvérünket, aki egy kis időt szán az Istenre.

■ Köszönöm a Szent Imréseknek a nagyböjti és a nagyheti méltó részvételt, imádságot, segítséget. Minden ciszterci rendtársam, munkatársaim és a képviselőtestület nevében mindannyiuknak szeretnék egy megújult és méltó húsvétot kívánni a Feltámadott örömevel.

Ipoly atya

*A nap tüze, látod,
a fürge diákat
a hegyre kicsalta:
a csúcsra kiállt.
Csengve, nevetve
kibuggyan a kedve
s egy ős evoét a fénybe kiált.*

*Régi, kiszáradt
tó vize árad,
néma kutakban a víz kibuzog.
Zeng a picinyke
szénfeji cinke
víg dithyrambusa: dactilusok.*

*Selymit a barka
már kitakarta,
sárga virágját bontja a som.
Fut, fut az áram
a déli sugárban
s hőkken a hó a hideg havason.*

*Barna patakja
napra kacagva
a lomha Marosba csengve siet.
Zeng a csatorna,
zeng a hegy orma,
s zeng – ugye zeng,
ugye zeng a szived?*

Á P R I L Y

Jézus húsvét előtt – minden figyelmeztetés ellenére – Jeruzsálembé ment. A város kapujában rengetegen üdvözölték Őt, úgy látszott, az emberek boldogan ismerik el királynak. A Tanítvány megkönnyebbült – Lám, mennyien állnak mellette, az a néhány farizeus nem tehet ellene semmit.

kokban folyt végig az arcán. Siratta az Istent. Kezdte sejteni: Jézus önként vállalta a kínszenvedést, értük vezekelt.

Meghalt. Az ég elsötétült, és a Tanítvány leborult a Szeretet előtt. Síri csend volt. A tomboló nép eloldalgott, Jézus tanítványai pedig összegyűltek, és magukra zár-

És megmosta a lábát

B É K E S S É G N E K T E K !

Nyugodtan készülődtek hát a húsvétra. A Tanítvány először akkor döbrent meg igazán, amikor vacsora előtt a szolgálk helyett Jézus térdelt elé, és megmosta a lábát. Az Isten Fia hajolt meg előtte akkor... Zavara leírhatatlan volt.

Az étkezés közben szerette volna érteni minden szavát, érteni, hogy mit, miért mond, de Jézus nem magyarázott, ő pedig nem merete kérdezni. Egyikőtök elárul – mondta, a Tanítvány pedig megrökönyödve rázta a fejét – Ki tenne ilyet?

Vacsora után a Getszemáni-kertbe mentek imádkozni, virrasztani. Jézus elvonult, hogy egyedül lehessen, ők pedig – elaludtak. Amikor felébredtek, szomorúan nézte őket – Hát ennyit sem tesztetek meg nekem?

Akkor katonák jöttek, és Jézust keresték. A Tanítvány zavarodottan nézte, ahogy elviszik – hogy volt képes erre Júdás? Miért tette?

Látta Őt a bírák előtt, hallotta, hogyan üvölti a nép Barabás nevét Jézus neve helyett. Ugyanaz a nép, amelyik pár napja még ünnepelve szaladt elé a városkapuhoz... Hát mindenki megőrült? A Tanítvány csak állt a tömegben, körülötte összerosódtak az arcok, a színek, egyetlen kegyetlen ordítássá alakult a lárma: feszítsd meg!

Látta az Urat, amint vállára teszik keresztjét, látta, hogyan alázzák meg, és nem mozdult. A benuhátság átjárta egész testét, és ólom súlyú végtagjai húzták a föld felé. Még mindig nem értette.

Látta az Isten Fiát, ahogy fölfeszítik a keresztre. Miért ez a kegyetlenség? Nem követett el bűnt, mégis a legsúlyosabb büntetést kapta. Könnye megeredt, és pata-

ták az ajtót. Félték. Nem tudták, mi vár rájuk. Meghalt az, Akiért éltek, Akiért otthagytak mindent, Akinek minden szava az igaz élet ígérete volt. – Ezt nem lehet elviselni... Legalább meg kellett volna próbálni, talán sikerült volna megmenteni... Vagy meghalni vele együtt...

Testét eltemették, a sírboltot hatalmas kővel zárták el. A hét első napjának reggelén asszonyok dörömböltek az ajtón. Izgatottak voltak, egyszerre kezdték el mondani – A kőtömb el volt görgesztve... férfiak voltak ott fényes ruhában... a sír üres... Jézus nincs ott... Nem értitek?

Feltámadt!

Az nem lehet. Hiszen látta meghalni! Látta a kereszten. Ezek az asszonyok talán a fájdalomtól zavarodtak meg...

– Békesség nektek! – hallatszott hirtelen a hátuk mögül. Villámgyorsan fordultak a hang irányába, majd hátra hőköltek. A zárt ajtó előtt, velük szemben ott állt Jézus. A Tanítvány szíve gyorsan vert, ijedtében egyetlen szót sem tudott volna szólani. Hát igaz... Jézus evett, ivott, megmutatta sebeit. Feltámadt... Itt van, láthatta, tudhatta, hogy igazán, valóban feltámadt! Legyőzte a halált! Nem kell félni!

És megértette.

Alleluja, hatalmas az Isten szeretete!

V é c s e y S z a n d r a

Írásunk szerzője 1990-től 2005-ig aktív tagja volt a Szent Imre Plébániának, 1995-től kezdve előbb esetenként, majd rendszeresen írt a *Lépcsőbe*. Egy kislány édesanyja. Bár már elköltözött a kerületből, lélekben egy kicsit mindig „szentimrés” marad.

Régen történt, naplójegyzetek őrzik naív próbálkozásunkat egy hajléktalan család megmentésére: hogy együtt maradhassanak, együtt mindannyian, egy kis házikóban.

„Öten autózunk a kis Peugeot-ban, Csepelen át a makádi kétszáz éves nádfedeles házunk felé. Károly a volánánál, hátul a feleségem, mellette a hajléktalan házas-

tisztán, rendesen. Vagy négy évig. Ő is próbált neki albérltetet találni, de hiába ügyködött. Gyerekeseknek senki nem ad lakást. Pénzért sem. Lett volna ágyrajárás, de azzal a kikötéssel, hogy gyerekeknek nincs ágy, azokat tegye be intézetbe. Négy évig bírta. Aztán megőrült. A gyerekek intézetben vannak. Az anya talán Lipótmezőn.

Kudarok és remények

TÖRTÉNETEK, KÉRDÉSEK ÉS FELTEVÉSEK A HAJLÉKTALANOK VISSZAVEZETÉSÉRŐL

Az írás szerzője közgazdász, elvégezte a Hittudományi Akadémia filozófiai stúdiumait is. Jelenleg az Állatkert beruházási csapatában dolgozik. Életútja változatos projektek sorozata: ipari alpinista, a Harmadik Part folyóirat szerkesztője, játék-feltaláló, több alapítványi iskola krízismenedzsere. Szakmai tanulmányokat publikált energiahatékonyság témában. Hobbijának az élet egészét tekinti. Feleségével, aki plébániánk katekétája, bő másfél évtizede élnek (ismét) a Szentimrévárosban. Négy gyermekük közül eddig négy unokájuk van, de a cikk átfutási ideje miatt már ötöt is írhatna.

pár, Zsuzsa és a férje Gyula, akiket húsz perce ismerünk személyesen a Mázsa térről. Mostanában ott élnek a parkban egy fóliából összeügyeskedett sátorban. Együtt a három gyerekkel.

Károly – akivel kisközösségbe jártunk – két hete késő este látta őket a TV-ben. Zokogott az asszony, hogy bujkálniuk kell a gyerekekkel, mert el akarják vinni őket a gyámügy munkatársai. Károly régi patrónusa a rászorulóknak és ez a riport olyannyira megindította, hogy eszébe jutott a mi parasztházunk. Eddig csak tölünk hallott róla, de nem látta, ha látta volna biztosan nem jut eszébe. Elkezdett szorgosan telefonálgatni, mindaddig, hogy eljutottunk a ma reggeli randevúhoz Kőbányán, ahol én régen jártam, de párom – gondos budai neveltetése következtében – még soha életében. Tőle kérdezte Károly: beülsz melléjük hátul harmadiknak? – mire Ő – Ha Te beülteted őket a kocsidba, akkor én is melléjük ülök. Aki hajléktalan, az bizony kénytelen-kelletlen büdös, ez volt a fejünkben, mielőtt találkoztunk a párral. És most együtt autózunk a szigeten át, és semmi szagot nem érzünk. Pedig láttuk a fólia-sátrat a parkban, ahonnan átfázva kászálódtak elő reggel. Gyula szabadkozott, hogy már nem volt ideje megborotválkozni. Tíz perc innen gyalog a segélyhely, a vöröskereszté. Ott lehet borotválkozni, meg fürödni is, és ruhát váltani. Hát így.

A segélyhely vezetője később mondta, hogy egy asszony ilyen körülmények között három gyerekét járatta iskolába az utcáról. Mintha villából érkeztek volna, olyan

Autózunk, beszélgetünk, meg-meg állunk. Zsuzsának szokatlan a kocsni, felkavarodik a gyomra, azért a megállás. Úgy ránézve, egy tizzel fiatalabbak nálunk. A kezdeti elfogódottság múltával egymást átkarolva ülnek hátul. Zsuzsa cukrot szopogat, s mesél.

A TV felvétel idején még velük éltek a gyerekek, de a gyermekvédelem a múlt héten elvitte mind a hármat. A villamosra vártak éppen, amikor megjelentek. Igen, a megállóból. Négy, hat és hétévesek. Persze, hogy sírtak. Azt mondták, hogy hiába ők a szüleik, de gyerek az utcán nem élhet. Most átmeneti szálláson vannak, ha nem kerítenek hamar bejelentett lakást, véglegesen elhelyezik őket. Intézetbe, valahová messze. Ahogy a két idősebb fiút már több éve.

Nem kérdezem, hogy hogyan lettek hajléktalanok, tudom a szakirodalomból, hogy most még azt a választ kapnám, amit az alkalmi támogatóknak szoktak előadni: a szerkesztett verziót. Meg azért sem kérdezem, mert ha kedvük lesz, úgymondják.

Mai fejjel naívnak címkézem csalágmentő próbálkozásunkat, akkor azonban igen logikusnak tűnt. A három gyerek miatt pedig sürgetőnek, így nem is haboztunk sokat, azért sem, mert makádi parasztházunkat több éve egyáltalán nem használtuk. Még igen ifjan, a '70-es évek végén vettem, anyagi lehetőségeimen túlnyújtóva, azért, hogy a barátokkal kiszabaduljunk a nagyvárosból, meg egy kicsit távolabb legyünk a hatalom szemétől. Most örültünk volna, ha valaki karbantartja, őrzi, akár sok éven át. Ismertük és néha gyakoroltuk a

mindennapi túlélést segítő oly fontos támogatásokat – egy tál étel, meleg pokróc stb. – de itt ez a ház, kert, mi adhatna ennél jobb, igazibb és tartósabb megoldást – gondoltuk.

Bocsánat, hogy előrebocsátom, hogy féléves, fordulatos eseménysor után Gyuláék élete sajnos visszakanyarodott a kiindulóponttra, Kőbányára, a fóliasátrakhoz. A ház meg végül odalett, az anyaföldre toltá vissza egy dózer. Mielőtt e kalandok életképeit folytatnám átvál-

kodás használnál. Sokkal korábban ráharaptam a rendszerelmélet tudományára, majd a hatása alá kerülve az engem érdeklő kis-világokat ezzel a szemlélettel próbáltam látni. Az egyes eseményeken túllépve, azok sajátos összefüggéseit, dinamikáját figyelve, majd felfedezni a megfigyelésből leképezhető mintázatokat. Volt tehát egy „kulcsomóm”, és ha csak tehettem, belepróbáltam minden „zárra”, ami elem került. Vajon az olyan kaotikusan kavargó társadalmi jelensé-

gek egy másik, reflektáló síkra, valójában e miatt ragadtam tollat. Tehát végső soron még egy ház sem hozott olyan megoldást a családnak, amit szaknyelven reintegrációnak, visszailleszkedésnek szokás hívni. Ennek sok tényezője volt, ami egyedinek láttatta az esetet, de fészket rakott bennem a gyanú, hogy valami szükségszerűség is közrejátszott a végkimenetelben. Tájékozódni kezdtem a hajléktalan lét szakirodalmában, kerestem, nincs-e valamiféle publikált „mintázat”, olyan értelemben, mint amit a rendszer-gondol-

gek, mint az igen kiszámíthatatlan hajléktalanság, megtalálhatja a maga Mandelbrotját? A *Mandelbrot-halmaz* ugyanolyan fontos a kaoszelméletben, mint az egyenes a mindenki által tanult euklideszi geometriában. (folytatás következik)

Maurer György

Személyes kérdéssel kezdenék – kérlek, amennyit magánéleted alakulásáról feltárhatsz, oszd meg az Olvasóval. Milyen hátizsákkal, hamuban sült pogácsával indulsz otthonról?

Egységes családi háttérrel kaptam, az abban segítő szeretettel, számos gesztust őrizve szüleimről. Sajnos a nagyszülői háttérben csak anyai nagymamámat tudom elhelyezni; egyedül őt ismerhettem igazán. Nála lenni igazi történelmi kirándulásnak számított – már a hely is beszédes – hiszen egy volt irodahelyiségben élt. Ez maradt a fényes múltból, viszont az itt őrzött tárgyi emlékek a helyére tették világnézetemet. Apám a Kábelművek főmérnökeként átlagos életszínvonalat teremtett – ő Szegedről indult, mint vegyész, de 1953-ban, osztályidegenként, okosnak látta elköltözni, mert egyetemi kilátásai ellehetetlenültek. Édesanyám Sza-

a Lépcsőház vendége Dr. Hoffmann Tamás polgármester

for: Újbuda Média

bolcs-Szatmár-Bereg megyéből származik, ahol az „államosítás” miatt családjának szintén távoznia kellett – szüleim útjai így keresztezték egymást Budapesten, szó szerint. Az osztályidegen lét derűsebb oldala az erős összetartás a rokonság és a barátok körében – sokat voltunk együtt, amelynek maradandó részlete lett a sport közös élménye valamint a gazdag könyvespolcok kínálata. Bátyám még nem, de én már ide születtem, a falusias Albertfalvára. Most is ugyanabban a házban élek, csak egy emelettel feljebb. Az akkori szokás szerint a gyárak dolgozóinak telepeket létesítettek, így lehetett szociológiai térkép abból, hogy a munkások és a vezetők azonos házban, utcában kaptak szolgálati lakást.

A polgári modell szerint az édesanyák szervezték a gyakorlati teendőket, ellátták a családot, amíg a férfiak „vadásztak”. A szocialista rend ezt átalakította...

Igen, Édesanyám mindezt tette, és mellette a Zománc-huzal gyárban vállalt munkát. Fiatalkoromat meghatározta a vízilabda, 7 éves koromtól kezdve, szüleim áldozatvállalásának köszönhetően nap mint nap a Császárfürdő edzéseire jártam.

A neveléstudomány szerint, amit a gyermek 6 éves koráig megél, elraktároz, abból építkezik meghatározóan. A következő maradandó stáció a gimnazista évek anyaga, ezekből áll össze az élettapasztalat mindörökké. Miről érzed úgy, hogy azóta is sugárik feléd?

Elmerültem a vízilabda hullámzó közegében, bizony a tanulás kevésbé érintett meg, később értem erre meg...

Viszonosan azonban egy csapatjátékot űztél, nemcsak az ellenféllel, hanem a vízzel is folyamatos küzdelemben. Ennek társas világa az emberi kapcsolatok irányába edzett...

Így igaz, bár a 80-as évek elején járunk, más világot írunk, s megengedhettük magunknak, hogy többet álmodozunk. Politikai érdeklődésemet is a családból kaptam, és itt igazán szükséges volt álmodozni. A katonai szolgálat már olyan években ért, amikor repedések látszóttak a pajzson, de még vigyázni kellett, hogy milyen közegben szabad kimondani a gondolatokat. A rendszerváltás küszöbén közéleti érdeklődésem vitt az Államigazgatási Főiskolára, ami után a jogi egyetem lett magától értetődő.

Amikor a fiatalember kézbe veszi a diplomáját, részben rendelkezik életszerű tapasztalatokkal, de őriz még, sőt táplál illúziókat is. Az az időszak igazán izgalmasnak tűnt Magyarország történetében. Ha e kettősre visszagondolsz, a magán-illúzióból miként lett a magán-konklúzió?

Nagyon vártuk a rendszerváltást. Hogy minden a helyére kerüljön, hogy az elismertség a képesség visszatükröződése legyen. Ez utólagos megengesztelődés lett volna Édesapám számára, aki nem lépett be a pártba, így hivatásában nem is érkezett el oda, ahova elérkezhetett volna. Ez mindennapi keserűséget hagyott benne. Azt gondoltam, hogy a régi világ, a szocializmus kopott ruhatára hamar levetethető. Tévedtem.

Életkorodból kifolyólag te egy fél sziget vagy a szocializmusból és egy fél sziget a kapitalizmusból. Ez egy valódi közép-európai helyzet, fél-fél lábbal itt és ott. Ennek kell legyen hasznos eredője is, mert olyan tapasztalat, ami a nyugati féltekén hiányzik. Ezért látnak bennünket sokszor homályos szemüveggel, és nézünk gyakran torz tükörbe. De mennyit edzett ez rajtunk, és miként tudunk ebből jól kijönni?

Nagyon egyetérték, az előny tapintható és a hozadék a bátorságunkon áll. Hogy rögtön egyértelmű példát hozzak, íme a migráció ügyének különböző kezelése, az ezzel kapcsolatos népességnövekedés hamis vágya, a munkaerőhiány megoldása, a várakozások feltételezése, majd kudarca. A vallási eltérés kiegyenlíthetet-

lenségének nyilvánvalósága, elfoszló reménye. Nem véletlen, hogy Közép-Európa mindebben bizalmatlan, óvatos. Nyugat-Európa pedig a jólét sűrűjében eltompította önvédelmi érzékét, egyszerűen nem látja a problémát. Saját térfelemen – polgármesterként – pedig sajnos azt érzem, hogy elveszítettünk húsz évet...

Tessék?

Igen, sok mindent nem tettünk meg, amit meg kellett volna, mert nem építhettünk olyan biztos politikai háttérre, amely az elképzeléseket végrehajtotta volna. Ez főleg a kezdő éveket terhelte meg. Nem tudtuk kialakítani a működés maradandó modelljét és nem tudtuk eltolni a tűztől a kapcsolatok megörökölt rendszerét.

Egy megegyezésre igen kész embert említettél, bizonyára nem véletlenül.

Nem véletlenül. Mert mi lett volna, ha Mátyás minden erejét a török elleni és a nem a sziléziai küzdelmekre fordítja, ha szervezőkészségét nemcsak a csatában kamatoztatja, hanem a tárgyalóasztalnál is – sosem tudjuk meg. Deák minden erejét a békés építkezésre szánta és – persze utólag – ez lett a legjobb döntés.

A történelem meghatározó része a vallás, a mi világunkban a kereszténység vagy keresztyénség – hogy a reformáció idei ünnepét is megtiszteljük. A férfiak általában szemérmesebbek e tárgyban, de téged miben támogat a hit és – a közéletre nézve – miben kéne, hogy Európát támogassa, ha az hagyná magát?

A hamuban sült pogácsáról, a vízilabdáról, egy tévedésről, a kapcsolati tőkéről, egy csésze kávéról, a közösségről, a magasházról, a tulajdonviszonyokról és a fészekrakásról

Kicsit magasabbról közelítve: életünk néhány évtizede alatt több száz, talán ezer év történiáját próbáljuk átlátni. Milyen történelmi kort, eseményt, személyt jelölnél meg, ami benned különös nyomot hagyott, avagy kívül innál meg örömmel egy kávé?

Magánidőm szenvedélye a történelem, így nehéz helyzetben vagyok a választékokat illetően. De azonnal gondolnék a magyarság eredetének kérdőjeleire, ahol könnyű bizonytalan földre lépni. Sorsfordítóként a kereszténység felvételére, amelynek pillanatában még nem lehetett tudni, hogy ez az egyetlen útja-e a megmaradásnak. Valamint a kora középkor uralkodóinak változó megítélésére. Erős bennem az a tapasztalat, hogy mindig hosszabb időre van szükség ahhoz, hogy egy politikai cselekvéssor egyirányú legyen, és ha ez nem is sikeres minden elemében, még mindig többet hoz, mint a kiszolgáltatott, gyakori irányváltás.

Végül megtisztelő lenne a kávé Deák Ferencsel megosztanom, akinek kellő megfontoltságát, a radikális fordulatoktól való tartózkodását értékelem, amellyel megteremtette a belső békét és a látványos fejlődés lehetőségét.

A hit adomány, a társadalom lehetősége a tudatosság felé. Jelenleg e hiányt a fogyasztás pótolja, a fogyasztás templomaiban kalandozó vásárlók egyetlen céljaként. Lengyelországban tapasztaltam meg, hogy az emberek sokkal öntudatosabbak, és ezt összeköttetésben gondolom azzal, hogy az ő hitük erősebb és általánosan katolikus, tehát a hitbéli megosztottság nem észrevehető. Épp ezért „ördögi” minden olyan rendszer, amely a közösségi hitformát megbontani igyekszik, és nem a lelki, hanem az anyagi tartalmat tekinti meghatározónak. Ezért a hiteles vallási közösségek támogatása elsőrendű feladat, különösen az oktatásban, hogy a leendő felnőtt szilárd alapokat kapjon.

Ahogy a pék kenyeret süt és a villamosvezető villamost vezet, te ekképpen vagy polgármester. A különbség azért jelentős, mert e hivatás nagyszámú ember életére gyakorolhatást. Jó néhány év után mit gondolsz a legfontosabb cölöpöknek, amelyekre egy önkormányzatnak támaszkodni érdemes?

Közösségépítés. Ezt hiszem a legfontosabbnak: a nagyvárosban különösen nem mindegy ezek minősége, és különösen nehéz ebben érdemben cselekedni. Hogy

számítani lehessen rájuk, hogy egymást is lássák, segítsék, hogy szervezett és kiszámítható rendben működhessenek.

Politikai oldaltól függetlenül, az önkormányzati munkában mi az, amiből nem érdemes engedni? Kialakult-e az elmúlt negyedszázadban ennek rítusa, az a néhány fontos útjelző, amit minden politikai tényező követ? Amitől a polis működik.

Nincsenek kötelezően örökítendő szabályok. Mindent meg lehet változtatni, ez csak szavazati többség kérdése. Gyors példaként: hogyan lehet megakadályozni, hogy a Kamaraerdőt ne lehessen felparcellázni? Nehéz ilyen korlátot találni, mert kétharmaddal fel lehetne. Hogy hogyan fejlesztünk egy várost, mit engedünk, ebben sincs apáról-fiúra szálló hagyomány. Például a Szentimréváros már beállt, itt a városszerkezet adott, de a Lágymányosi öböl környéke egy összefüggő kér-

dőjel. Elődeink tettek valamit, de nehéz kezelni a gyarapodás határait, hiszen nincs mindenki számára kijelölt út. Ez kizárólag politikai érzet és viszonyrendszer kérdése.

Egyszerű polgárként azt képelem, hogy egy Öböl szintű képződmény sorsa nem egy-két emberen múlik. Az, hogy mekkora toronyház épülhet, mennyi lehet az irodák, lakások száma, hány ember közlekedését, parkolását kell megoldani, milyen életminőség lesz a kiszolgáló egységek, parkok, játszótérek etc. megjelenésében, ehhez sok száz hozzáértő véleménye és pecsétje szükséges. Nehéz elfogadni, hogy ez a folyamat ilyen esetleges.

A beépítettséget elődeink megállapodása meghatározta, a tulajdonos és a beruházó döntésébe nincs mód beleszólni. Egyedül a toronyház ügye kivétel, amely megosztja a szakmát és mindenki mást. Ebben nincs köztes állapot. A város nőhet vízszintesen és nőhet függő-

legesen. A Lágymányosi öböl még semleges hely, tehát elvileg tágulhat felfelé. Nyilvánvaló botrány lenne toronyházat építeni a Bazilika mellé, az öböl területén azonban nincs ilyen tabu. De ez alapvetően ízlés kérdése.

A múlt század elején, az angol parlamentben egy képviselő, beszéde közben Cicerót idézett, de elakadt, mire a többiek felálltak és kórusban folytatták. Messze kerültünk ettől a kultúrától sajnos, világszerte messze. Ha most a magasból lenézek, egy széles vizesárkot látok, amelytől balra és jobbra mozognak szereplők, akik sem lényeges, sem lényegtelen kérdésekben nem értenek egyet. Általában csak azért sem. Egyszerű érdeklődőként nekem hiányzik az erős kereszténydemokrácia és a hiteles szociáldemokrácia.

Nem tudom, meg tudsz-e ebben őszintén nyilatkozni, de miként oldanál a zárványokon?

A történelmi pártok megpróbálták újjáalakulni, sikertelenül. Mindazok, akik hiteles példákra vágytak, sok esetben csalódtak, akik pedig a személyes előny keresték, folytatták a kádári, pult alóli világ hagyományait...

Talán álljunk meg itt, hogy ne tévedjünk közvetlen és lápos politikai vidékre – ezt a Lépcső határozottan kikerüli.

Viszont, ha már pragmatikus területre léptünk, hadd tegyék fel kérdést néhány a Szentimrevároshoz közel eső olyan rozsdaovezetekről, elképzelt intézményről, amelyek sorsa mozdulatlanok tűnik. Ilyen például a Karolina út és a vasúti sín közötti terület, a külső Bartók Béla út környéke, a Gellért-hegy elhanyagolt világa vagy a Skála – ezt most valamely sajnálatos okból Allée-nak hívják – mögött ígért Gyermekegészségügyi Centrum.

Számunkra kötelező bizonyos időszakonként újragondolni a kerületi szabályozási terveket, ez éppen most van folyamatban. Ennek során a kerület 8-9 területi egységre tagolódik majd, ez lesz tehát a szabályozás alapja, a beépítettség, tagoltság s további paraméterek szerint. Ez után kezdődhet el az adott ingatlan tulajdonosa és a kerületi főépítész közötti párbeszéd, amely megtérülési számításokat, befektetői elvárásokat és szubjektív elemeket egyaránt tartalmaz.

Tehát a Hematológia mögötti ingatlanok mind magántulajdonban vannak?

Döntően igen, méghozzá viszonylag sok tulajdonos osztozik ezeken. A Vérellátóról viszont jelezhetem, hogy ennek helyére a Sportkórház fog kerülni, a magas, csúnya, barna épületet lebontják, egy szolidan ízléses, szellős, parkos „kocka” kerül a helyére.

A magánbefektetőt pedig finoman lehet csak kötelezni bármire is, amit húzni perek illetve szándékosan elhagyott perek sorával képes. Beavatkozni balesetveszély esetén jogszerű csak, addig azonban állhat a rom az idők végezetéig. Már a sok birtokos azonos időpontban, azonos asztalhoz ültetése is komoly feladat – és ekkor még nem csináltunk semmit. Egy önkormányzat rémálma a tulajdonviszonyok kuszasága.

Látod, mintha ezek a cölöpök hiányoznának: miként lenne demokratikus, de rövid és egyértelmű a közösségi akarat érvényesítése?

Igazad van, nincs mit mentetnem. Lépjünk tovább.

A Szent Gellért-hegy nagy szívfájdalmam, itt a fővárosi és a kerületi tulajdonviszonyok erdejébe tévedünk, hivatal a hivattal kell küzdjön és ez bizony nem túl jó kezdet. Az első és legfontosabb kérdés a Citadella státusa. És itt most ne adjunk nyomdafestéket bizonyos sejtéseknek... Ehhez átfogó rendezési tervet kéne készíteni, ami beköti a hegyet a Villányi és a Bartók Béla út keringésébe. A Várkert Bazár megújulása jut eszembe erről, irigykedve. A vegyes – fővárosi és állami – birtokviszonyok lassú ügymenetet előlegeznek. Itt jegyzem meg, hogy lenne tennivalónk a Feneketlen-tó környékével is, sőt a Villányi út-Körtér találkozására – a megvalósult fonódó villamos okán – is átalkítandó lenne, egészen a Tas vezér utcáig. De ezek nem hozzánk tartozó álmok. A Gyermekegészségügyi Centrum megszerzése a fővárostól önmagában három és fél évbe került. Következett a finanszírozás hosszú távú biztosítása – úgy tűnik ennek meglesz az elfogadottsága. De még csak félve mondhatom, hogy 2019 felé talán működhet. Gondolom látod, hogy nagy türelem szükséges minden arasz megtételéhez.

Fogadd őszinte részvételemet, de az átlagpolgár szemüvegén tekintve át mindezt, első indulattal nem a türelem kifejezés jut az eszembe. Levezetéképpen jelzem, hogy elérkeztünk a zárófűgához, nézzünk bele a varázsgömbbe, táncoltassunk asztalt: ha 2037-et írának és megkérdezném, hogy mire gondolsz vissza szívesen, mind közeleti, mind személyes sorsodban, mit említhetnél?

2037-ben nagyon más kerületet látok, ha a jelen fejlődés ütemét nézem, és remélem barátságos – ahogy mondani szokták – élhető vidéket. Valamint remélem még, hogy az unokáim is itt raknak fészket – és ezzel talán minden fontosat elmondtam a jövődőről és jövődől az érzéseimről.

Köszönöm, hogy elfogadtad a meghívást, hogy „tamászkodhattunk” kicsit, és további türelmet kívánok, útban az élhető világ felé.

C s á n y i T a m á s

Mostanában egyre több szó esik az átöröklés géntechnológiájáról. A biokémia fölfedezte a gén alapvető szerepét az átöröklésben, és a tudósok az emberiség jövőjére nézve ijesztő lehetőséget vázolnak föl a tudomány segítségével. Ha ezeket a lehetőségeket nem tereljük az etika és erkölcs keretei közé, félelmetes jövőndő vár az emberiségre. Mint keresztény ember úgy érzem, Kopernikusz, ill. Galilei fölfedezése óta ilyen súlyos tudományos támadás még nem érte az egyházat. Akkor az volt a baj, hogy a fölfedezés átgondolása nélkül ítélkezett az egyház, és te-

Egyes géntechnológusok szerint (pl. Dawkins) az életet végeredményben a gének képviselik, ezért nekünk, akik a gének koncentrációját képviseljük, ezek „továbbvitele” csak a feladatunk, azaz, mi emberek, csupán „túlélőgépek” vagyunk, akik a géneket átmentik az egyik generációról a másikra. Túlélésük biztosítása a kromoszómák segítségével történik. A kromoszómák azok a sejszerkezeti elemek, melyek a gének stabilitását és túlélését biztosítják. A kromoszómák alkotórésze a DNS, amely hosszú láncot alkotó „nukleotidmolekulákból” épül fel, melynek sok milliárd atomja

Irányított véletlen?

A T E R M É S Z E T E S E V O L Ú C I Ó É S A T E R E M T É S T Ö R T É N E T

Írásunk szerzője 1931-ben, régi szegedi polgárcsaládban született. Közpiskoláit a szegedi piarista gimnáziumban végezte, de az államosítás miatt állami iskolában érettségizett. A BME Mérnök Karán, 1953-ban, mint hídépítő mérnök diplomázott. 1990-től, nyugdíjazása után kedves érdeklődési területe a természetbölcselet irányába fordult.

ológiai kérdést csinált egy tudományos fölfedezésből, amely voltaképpen nem ellenkezett a teológiával. Most ezt nem tehetjük meg. A természetes evolúciónak – úgy érzem – nincs alternatívája, de módosítja azt Teilhard de Chardin jezsuita szerzetes zseniális könyve, az „Emberi jelenség”, amely keresztény szempontból átvértékeli azt. Ezzel szemben az európainál fejlettebb amerikai génkutatás egyszerűen rá akarja erőltetni a világra ateista szemléletű nézeteit.

Richard Dawkins: Az önző gén c. könyve 1986-ban jelent meg. A cím sajátos szemléletet jelez, de a génszerkezetek ismertetésében – azt gondolom – érzem a szerző objektív tudását, ha nézeteivel nem is értek egyet.

Mi is az a gén?

A gén minden élő szervezet sejtjeinek alapegysége, ahol élő szervezet alatt növényeket, állatokat, és végül magát az embert kell érteni. A gének határozzák meg a krumpli, a házi kutyánk, ill. saját testünk „szerkezetét”. A gének tárolják, ill. továbbítják tulajdonságainkat a következő generációkba. A mi sejtjeink kb. 20-25.000 gént tartalmaznak, és létezik gén, amely pl. szemünk színét határozza meg, vagy génrendszer, amely hallásunk élességéért felel. Ez utóbbi feladatnál több gén is felelős egyszerre. Valójában minden fizikai tulajdonságunkat a gének határozzák meg. Természetes kölcsönhatásban vannak egymással, és ez az oka annak, hogy Magyarország nem akar génmódosított növényeket termelni. Egyelőre ugyanis nem ismerjük pontosan ezeket a kölcsönhatásokat. Minden embernek más és más a génrendszere, és a gének variációja biztosítja, hogy minden ember más és más.

egymás köré csavarodó spirálba rendeződik. E modell szerkezeti felépítéséből megmagyarázható az élőlények közötti nagy különbség és változatosság. A DNS képes tárolni egy élő szervezet felépítéséhez és differenciálásához szükséges információkat. A két szarát „bázispáronként” „szalagok” kötik össze, melyek speciális sorrendje csak miránk, emberekre jellemző. Ezt a speciális szalagot Valaki kitalálta, akit ma az Európai Unió csak kisbetűvel hajlandó leírni. A kromoszómák a petesejt előtt kettéválnak, tehát ott már csak az egyik szaruk van jelen, míg a másik, a hím, (pl. az ember) ondójában is csak a fél kromoszómaszár található. Párosodás alkalmával a két fél kromoszóma egyesül. A női kromoszómákat XX jellel, míg a férfi XY jellel szokták megkülönböztetni. A férfi ondója mindig XY jelű és tudományos tény, hogy ha a párosodásban az Y jelű fél kromoszóma csatlakozik az anyához, akkor kisfiú, míg ha az X jelű csatlakozik, akkor kislány születik. A kisfiú születéséért tehát az apák felelősek. Érdemes megemlíteni, hogy évszázadokon keresztül királyok, hercegek, főurak, de az egyszerű férfiak is mindig feleségüket hibáztatták, hogy „nem tud nekem fiúgyermeket szülni”, miközben a kisfiú születéséért az apai kromoszóma a felelős.

A háromszülős gyermek

Ma már a tudomány – állítólag – mind a 20-25000 emberi gént ismer, sőt arra is képes, hogy egyes géneket „kicseréljen” az emberi szervezetben. Erről beszélt Papp Miklós görög katolikus lelkész, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Morálteológia tanszékének vezetője: „Megszületett az első háromszülős gyermek” címmel. Magam ezt brutálisabban fogalmazom,

mert az emberekkel történő kísérletezést elfogadhatatlannak találom. Megszületett az első „génmódosított” gyermek! A hírben egy jordániai családról van szó, ahol az édesanya úgynevezett Leigh-kórbán szenved, melyet következetesen átörökít születendő gyermekeire, így azok is betegen születnek. A kórt gátló gént, egy másik, egészséges anyától átvéve kicserélték a hibás génnel, és így majd – remélik – egészséges gyermekek születnek. A baj csak az, hogy – mint minden mesterséges megtermékenyítésnél – a kísérlet folyamán öt embriót is nevelgettek, akikből csak egy lett életképes. Az életképtelen embriókat abortusz alá vették, tehát kérdés, hogy milyen emberek lettek volna ezekből? A modern géntechnológia ijesztő lehetőségeket vet föl az emberiség jövőjére nézve.

Ariadné fonala

A nagy ellentét a neodarwinizmus, valamint Chardin és a Teremtéstörténet képviselői között van. A neodarwinisták egy folytonos, természetes, kizárólag anyagi evolúciót képzelnek el, míg Chardin és a Teremtéstörténet képviselői egy Isten által irányított anyagi és szellemi fejlődésben hisznek. Külön érdekesség, hogy Chardin véleménye, bár ő kb. 50 évvel a géntechnológia megjelenése előtt élt, ma is időtálló. Tudomásul

mint valami „Ariadné fonala” mentén vizsgálva, az evolúció egyre bonyolultabb, komplexebb belsőhöz vezet. Azt mondhatjuk tehát, hogy a géntudomány az élőlények természeti, anyagi oldalát képviseli, míg az agytudomány a transzcendens, szellemi részét.

Chardin szerint először a fejlődés bővül, míg végül eljut arra a pontra, ahol már magasabb tudati részt is be tud fogadni. Ekkor – és ez nagyon fontos – a tudat ugrásszerűen megnövekedik, azaz itt történhet, ill. történik az isteni beavatkozás. Tehát a fejlődésben lévő hézagokat a természetes evolúció nem tudja kitölteni, mert ehhez isteni beavatkozás szükséges; a darwinisták ezt nem hajlandók elismerni. Az ugrásszerű, ill. hézagos fejlődés filozófiailag egyaránt azt jelenti, hogy mindenfajta élőlény isteni beavatkozásra, és határozott céllal születik, és a Bibliában leírt hat nap, mely alatt Isten a világot teremtette, voltaképpen hat korszak. Ha ebben a véletlen mégis szerepet játszik, az csak Isten által „irányított véletlen” lehet.

Vagyis a neodarwinista evolúciós elmélet folytonos természetes fejlődést képzel el, amelyben nincs helye isteni beavatkozásnak. Az élőlények szaporodása a tisztán anyagi kromoszómák segítségével történik. A keresztény felfogás szerint az evolúció szakaszos, az egyes fajok közvetlen isteni beavatkozással születnek.

vers mindenkinek

Szárnyaid befelé

nőnek

Nem kell félni

Nem fáj –

Sebezhetetlen idáig

Mi tartóztatott volna

Mérni a feltöretlen

időt

FÜLÖP PÉTER

véve magát az evolúciót, (hiszen ez bizonyára Isten szándéka is volt,) határozottan cáfolja, illetve módosítja a legfontosabb darwinista tételt. Mint ismeretes, ő két részre bontja a fejlődést, és így vizsgálja az élővilág történetét. Az élővilágnak megjelenésük kezdete óta rögtön – bár egyelőre kezdetleges formában – szellemi része is van, amely egyre tökéletesebb tudatot jelent. A tudat, vagy inkább a szellem csírája azonnal, már az első élő sejtben jelen van. Mai tudásunk mellett talán már kimondhatjuk, hogy a külső, tisztán anyagi fejlődést a gének jelentik, míg a belső szellemi fejlődést az idegrendszer. A belső, „radiális” részt nagyrészt az idegrendszer alkotja, melynek központja az agy. Az idegrendszer, ill. az agy fejlődése nélkül nem lehet vizsgálni az evolúciót. Az agy fejlődését,

Végül egy Madách idézet, a Világegyetem és az ember teremtéséről:

LUCIFER: *Mi tessék rajta? Hogy néhány anyag/*

Más-más tulajdonokkal felruházva,...

Néhány golyóba össze-vissza gyúrva,

Most vonzza, űzi, és taszítja egymást,

Néhány féregben öntudatra kél...

Az ember ezt, ha egykor ellesi,

Vegykonyhájában szintén megteszi.

Kotyvaszt, s magát Istennek képzei

De hogyha elfecsérli, rontja majd

A főztet, akkor gyúlsz késő haragra.

Pedig mit vársz mást egy műkedvelőtől?

Dr. Vékes Bertalan

A kereszténység kezdeteitől az egyház számára lefoglalt jelkép a kereszt. Jézus Krisztust jelképezi, aki a „keresztben kitárt karral elszenvedte a kínhalált” (II. Eucharisztikus ima). Függőleges szára az ég felé mutat, vízszintes szára a földi világra utal, amelyet Jézus megtestesülésével megszentelt. A keresztvételével Krisztusba öltözünk, a kereszt tisztelésével arról tanúskodunk, hogy hozzá tartozunk. A húsvéti időszakban figyelmünket erőteljesebben e szent jel felé fordítjuk: nagypénteken a szenvedő Krisztust imadjuk a kereszthódolatkor, húsvétvasárnap a győzedelmes keresztet látjuk, megváltásunk zálogát.

lehetett a jel, melyet a kivonuláskor felkentek az ajtófélfára a bárány vérével (Kiv 12,7), ezzel jelölte meg az Úr parancsára Ezekiel a bűnbánó emberek homlokát, hogy megvédje őket a pusztító haragtól (Ez 9,3). A tau a kiválasztottság szimbóluma. Szent Ferenc Leó testvérnek írt áldását e jellel díszítette; a tau a ferencsek jelképe is.

Az Újszövetségben Jézus Krisztus keresztje az áldozat, a szenvedés, a megváltás, az üdvösség, a halál feletti győzelem és a dicsőség jele, ugyanakkor a tauhoz hasonlóan a kiválasztottság, az Istennek való lefoglaltság pecsétje is. A kereszt az élet fája, hiszen Jézus megváltásával megnyitotta az utat a paradicsomba, amelyet a bűnbeesés miatt elveszítettünk. Az isteni erények jelképes ábrázolásakor a hit szimbóluma. (A reményé a horgony, a szereteté a szív.)

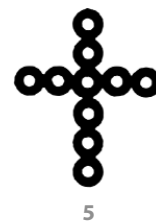
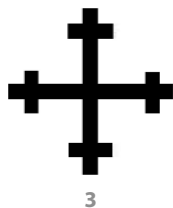
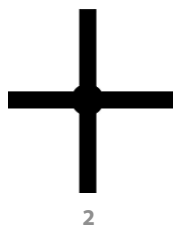
A századok során a kereszt ábrázolásának sok változata alakult ki, most ezekből mutatunk be néhányat.

O crux, ave

A Z É L E T F Á J A

A kereszt ábrázolása – sokszor betűkbe vagy más alakzatba rejtve – a kezdetektől előfordul. A feszület, melyen Jézus testének szobra, a korpusz is látható, csak később terjedt el.

Már az Ószövetségben védelmet biztosító, megmentő jel volt a tau, az óhéber-föníciai ábécé utolsó betűje. Ez

1. A leggyakrabban használt keresztforma a **latin** kereszt, ahol a függőleges szár hosszabb, mint a vízszintes, és a felső rész rövidebb, mint az alsó.

2. A **görög** kereszt két azonos hosszúságú szárból áll.

3. Előbbinek továbbfejlesztett változata a **keresztcsárú** kereszt, a száruk végén kis kereszttekkel.

4. A **körkereszt** vagy kerék kereszt eredetileg a nap, a viláosság, a négy égtáj (a világmindenség) és az évszakok szimbóluma. A keresztény művészetben Jézust mint minden fény forrását jelenti. Templomokban sokszor a felszentelés (a krizmával való felkenés) helyét jelzi.

5. A **crux gemmata**, az **ékköves** kereszt Jézus minden földi értékét felülmúló megváltására emlékeztet. Szép példáit ókeresztény mozaikokon láthatjuk (pl. S. Apollinare in Classe, Ravenna).

6. Az **antalkereszt** vagy egyiptomi kereszt T alakú, a tau betűre hasonlít. Remete Szent Antal attribútuma a csengőkkel ellátott T végű bot vagy mankó. Néha a latrokat ilyen keresztben ábrázolják, hogy megkülönböztessék Jézus keresztjétől. Lehetséges, hogy Jézust is ilyen alakú fára feszítették fel.

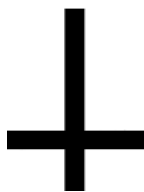

7

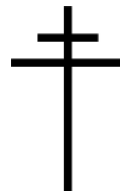
8

9

10

11

12

7. A **villás** kereszt Y alakú, szintén a latrok ábrázolásakor találkozunk vele, de Krisztust is láthatjuk ilyen testtartással. Eredetileg életfa jelkép.

8. Az **andráskereszt** X alakú, a hagyomány szerint András apostolt így feszítették meg.

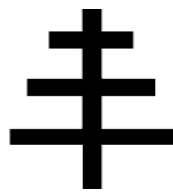
9. A **péterkereszt** a latin kereszt fordítottja, a hagyomány szerint Szent Pétert saját kérésére fejjel lefelé feszítették meg.

10. A **füles** kereszt az egyiptomi hieroglifírásban az élet jele volt, ezt a kopt keresztények vették át: Krisztus az igazi élet.

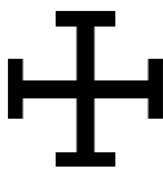
11. A **kettős**, más néven érseki vagy apostoli keresztnek két vízszintes szára van, melyek közül a felső rövidebb, ez a feliratos táblára emlékeztet, amelyet Pilátus tétetett fel. Az apostoli királyság jelképe, a pápa ajándékozta annak a királynak (így Szent István királyunknak is), aki népe keresztény hitre térítésében fontos szerepet játszott.

12. A **bizánci** kereszt (orosz kereszt) alul egy harmadik, ferde szár Jézus lábtartó deszkáját jelképezi.

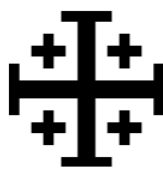
Cikkünk szerzője gyerekkora meghatározó éveit a XI. kerületben töltötte. A József Attila Gimnáziumba járt, énekelt Bárδος Kornél O. Cist. kórusában, most ismét a templom énekesei közé tartozik. A plébánia életében mind a négy lánya tevékenyen vesz részt. Építésmérnöki, mérnök-tanári diplomával jelenleg a Ward Mária Gimnázium könyvtárosa és tanára.

13

14

15

16

17

18

13. A **pápai** (hármás) kereszt a három vízszintes szár párhuzamos, és hossza lefelé növekszik. A kettős (apostoli) keresztből alakult ki, a pápai hatalom hármasságára (papi, tanítói, kormányzói) utal. A bizánci kereszt változata.

14. A **mankós** kereszt négy egyforma T-ből, vagyis négy antalkegyesből áll.

15. A **jeruzsálemi** kereszt egy nagy görög vagy mankós keresztből és a négy negyedben négy kis keresztből áll. Jézus öt szent sebét jelképezi és a Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrend jelvénye.

16. A **máltai** vagy johannita kereszt négy egyenlő szára kifelé vastagodik és v alakban végződik. A máltai lovagrend jelvénye. Nyolc csúcsa a nyolc boldogságot jelképezi.

17. A **lóherés** kereszt a Szentháromságra utaló háromlevelű lóherében végződő kereszt. A lóhere helyett liliom és rózsza alak is előfordul.

18. A **horgonykereszt** horgonyra (a remény szimbólumára) emlékeztető, ívben végződő kereszt.

O crux, ave, spes unica – Üdvözlégy, ó kereszt, egyetlen reményünk! (Venantius Fortunatus Vexilla regis kezdetű himnuszának egy sora a VI. századból)

Dávidné Bajor Ágota

Kevesen tudják, hogy templomunk Szent István-oltárának festett terrakotta domborművei Tóth Gyula (1893–1970) szobrász alkotásai. A debreceni születésű művész a budapesti Országos Magyar Királyi Iparművészeti Iskola (a mai Moholy-Nagy Művészeti Egyetem jogelődje) hallgatójaként szerzett díszítő szobrászi diplomát. 1916-tól 1950-es nyugdíjazásáig a Székesfővárosi Iparrajziskola (a mai Képző- és Iparművészeti Szakgimnázium) tanára volt. Életműve sajnálatos módon igen kevésbé ismert. A legtöbb publikáció az éremművészeti tevékenységével foglalkozik, bár szobrai, valamint a tervei nyomán készített berendezési tárgyak számos hazai templomot díszítenek.

pápa átadja Asztriknak a koronát, fölötte Szent Istvánt királlyá koronázzák, legfelül pedig, az oltárépitmény csúcán, a legfontosabb jelenet: Szent István felajánlja Szűz Máriának az országot jelképező koronát. A megvalósult domborműsorozaton a korona küldésének jelenete nem szerepel, helyére egy egyértelműen nem azonosítható ábrázolás került, amelyen egy üres trónszék és egy idősebb párnak búcsút intó ifjú alakja látható.

A domborművek vízszintesen, balról jobbra olvasva is sort alkotnak: a felső sorban a pogányok legyőzése, a már említett koronázási jelenet, valamint Szent Imre herceg neveltetése látható. Az alsó sorban Szent Ist-

Hallod-e a magyarok szimfóniáját?

A SZENT ISTVÁN-OLTÁR

Prékopa Ágnes
művészettörténész,
az Iparművészeti
Múzeum munkatársa.
Kutatási területe a 19–20.
századi iparművészet.
Hat éve tartozik a plébá-
nia közösségéhez.

A Szent István-oltár domborművein látható jelenetek rávilágítanak arra, hogy Szent István, Szent Imre és Szent Gellért élettörténete elválaszthatatlanul összefügg egymással. A ciszterci templomba készített oltár ábrázolásai a népet kereszténységre térítő és egyházalapító Szent Istvánt mutatják be, Szent Gellért kiemelt jelenlétével hangsúlyozva a szerzetesek szerepét az egyházépítő tevékenységben.

A művész először kis méretben mintázta meg a hét jelenetet, ez a sorozat hiánytalanul megvan a hagyatékában. Fotók maradtak fenn egy további, az elsőhöz képest több változtatást mutató domborműsorozatról, amelytől még további részletek térnek el a Szent István-oltárba beépített, ma is látható változaton. Az oltárral kapcsolatos írásos dokumentum nincs a hagyatékban.

A hét domborművet úgy helyezte el, hogy a jelenetek egymásmellettsége azok tartalmi kapcsolódásait is jelezze. A középső függőleges sor fő motívuma az eredeti terv szerint a korona volt, az ábrázolási hagyománynak megfelelően a Szent Koronát kapcsolva Szent István személyéhez. Az alsó képen II. Szilveszter

ván jellegzetes alakja egyáltalán nem jelenik meg, ez a hármassorozat a megvalósult formájában akár Szent Gellérré is vonatkozhat. Bal oldalt az egyházépítés sűrítődik egyetlen képbe a szerzetesek között álló, egyiküket megáldó püspök ábrázolásával. Jobb oldalt a Szent Gellért mindkét legendájában megörökített, „a magyarok szimfóniája” címen ismert jelenet látható, amely talán a legrégebbi említés a magyar népzeneéről. A legenda szerint utazóként Szent Gellért egy tanyán száll meg, ahol éjszaka meghallja egy kézimalommal búzát őrölő szolgáló énekét, és azt kérdi kísérijétől: „Hallod-e a magyarok szimfóniáját, miképpen hangzik?” Majd boldognak nevezi a szolgát, aki munkáját zúgolódás nélkül és vidáman végzi. Ennek a szöveggel sokat idézett történetnek más képi ábrázolása nem ismert, így a középső, egyértelműen nem meghatározható domborműről is feltételezhető, hogy Szent István vagy akár Szent Gellért egyik legendájának ritkán ábrázolt jelenete.

Prékopa Ágnes

A Gárdonyi tér következett. A villamoskocsiban néhányan utaztunk csak, a peronon három tizenéves, harsány ötletekkel, divatos és izléstelen ruhában, telefonnal. Az ajtó kinyílt, idős hölgy szállt fel, karján régi, mívesen munkált retikül – a legközelebbi ülést választotta. Finom metszésű arc, szelíd szem, hófehér haj, egyszerűen hátrasimítva, hajdan divatos, ápolt ruhában. Cipője még a békeidőkben készült, a kézimunka gondosságával, és úgy látszott, e lábbelik gyakran simultak polgári szalonok szőnyegeihez. A Gellért Szálló épületét olyan pillantással nyugtázta, mint aki régen bensőséges viszonyt ápolt e házzal – „szervusz, emlékszel?”

Az *ez-jár-nekem-érzés* betereleése a bevásárlóközpontok beláthatatlan folyosóira határtalan szabadságot ad e monstrumok falain belül, és az egyszerű kérdésekre egyszerű, de érthető választ kínál – az árcédulát. A pénztártól való távozás után a lehetőségek végleg beszűkülnek a birtoklás rövid határidejű örvényébe. Erre a szabadságra vágytunk?

A hívó ember számára a gondolat nem ilyen egyszínű, a szabadság nem a szabaddá válás valamitől, hanem a felszabadulás valamire. E két rag választja el Pétert Júdástól. Nemcsak kivágni, hanem ültetni is helyette. Nemcsak elvárni valamit, hanem tenni is érte. Nemcsak jogszerűen ítélni, hanem etikusan is. Pilátus tud-

Szervusz, emlékszel?

A C S E L E K V Ő R E M É N Y

Barázdált kezében enyhén és életfogytiglan remegett az ébenfából hasított bot. Az ifjak összesúgtak, utánozták, és egyértelművé tették, hogy szórakozni kívánnak e régimódi látványon. Egyikük hangosan és gúnyosan szól: „az ilyen öreg csajoknak ki kéne találni valamit, amitől kinyúlnak végre”. A sokat élt asszony lassan és derűsen ránézett, majd jól érthetően viszonzta a tüzet: „Ne féljen fiatalember, mire maga megöregszik, kitalálják”. Az utasok arcán mosoly, a peronon zavart csend. Ő kinézett az ablakon a fák közül integető tabáni templomra – „szervusz, emlékszel?”

Íme, az ember (János 19,5). Két évezred sem változott azon az alapvető viselkedésmintán, amit történetünk szereplői megszemélyesítenek. A Názáreti és az őt durván sértegetők serege ugyanúgy volt méltatlan a párbeszédre, mint a villamos hangos utasai. A kérdés, amiért e gondolat vezet a tollat, éppen ez: kínál-e a jelen idő fogható minőségi javulást, az értékekre voksoló támogatókat, aktív szolidaritást, a hamis hangra nem rezonáló fület, szellemi kincset, hajlandóságot a közélet tisztaságára, készséget a kiengesztelődésre?

A tanítványok aludtak miközben Ő imádkozott, mert nemcsak elfogadni, hanem befogadni is kívánta a kereszt fájalmát. Szívesen mondott volna nemet, lett volna hatalma, hogy kilépjen a szögek szorításából, de örökre szolgáló tanúságot kívánt tenni.

Erősen hiszem, hogy az emberi közlekedés békéjéhez az út a kultúrán keresztül vezet. Hétköznapi gyakorlatunkban ennek ellenkezőjét tapasztalhatjuk, hiszen a fenntartható fejlődés – pontosan fogalmazva – az esztelen fogyasztás haszonélvezői legnagyobb ellenségüknek épp a kultúrával edzett embert vélik.

ta, hogy rosszul dönt, mert csak törvényt ül, a Názáreti pedig azért ment fel a hegyre, hogy mindez világossá váljék.

Oly sok helyzetben megkerülhetetlen a kérdés: odatartsam-e a másik arcomat is? Elégéséges-e a cselekvő remény? Átmege-e az üzenet? Hogyan fejtjük vissza a bennünk talán megtalált kódot mások javára? A „mások” javára? Jézus földi vándorlása bizony nem érlelt fel elég hitet. Pedig fogékonyságunk a természet-feletire itt áll a templom mellett. Az a fa, amely néhány nap készülődés után szétrobbant a rózsaszín összes árnyalatára, minden rátekintőt megállásra készítetett. Az érdek nélküli szépség e pillanatnyi befogadása pillanatnyi beismerés is: ez a csoda hogyan lehetne elképzelhető a holt anyagon túláradó, teremtő erő nélkül?

A konfliktushelyzetekre akár az egyén, akár a közösség mindig a kierielt és megörökölt szellemi állapota szerint ad választ. E fejlődés – mint a magasba vágyó tölgy – jó talajban dús és terebélyes lesz, évszázadok megélt történelmét forgatja évgyűrűvé, s bár könnyen rombolható, de gyökereit nehezen adja. Azt, hogy milyen könnyen lehet egy nemzetből emberek egyhangú halmaza, tudjuk már, de a mi felelősségünk abban részt kérni, hogy újra az előbbi legyen. Az esetenként hamis ragyogás ellenére.

Tenni tudásunkat nehezíti, hogy frontvonalak adódnak azonos oldalon is – a tévedésre és a kiengesztelődésre egyaránt kaptunk mandátumot. Péter háromszor tagadta meg. Mégis Péter lett.

Írásunk szerzője 1979-ben csatlakozott a templom muzikus közösségéhez. A Plébánia zenei vezetője, jelenleg a kántori teendőket is ellátja; szívügye a szép régi egyházi ének és a történelmi Magyarország liturgikus muzsikájának gondozása, közreadása. Felesége pedagógus, három lányukkal a Szentimre város lakói.

Csányi Tamás karnagy

Apámtól hallottam először a nevét. Híres versét, *A kárhágói harangokat* ajánlotta a figyelmembe. Iskolai ünnepségek, szavalóversenyek elmaradhatatlan darabja volt a háború előtti években. Nem volt nehéz elértenem az 1950-es évek végén, miről beszélt száz évvel annak előtte a pápai kollégium tudós

A rejtelmes trombitás

K O Z M A A N D O R G E L L É R T H E G Y I L Á T O M Á S A

Cikkünk szerzője művelődéstörténész, a Varsói Egyetem tanára, József Attila-díjas író, 15 önálló könyve látott napvilágot. Az egykori József Attila (most Szent Imre) Gimnáziumban érettségizett 1963-ban, szűkebb hazája a Szentimreváros. Szenvedélye a csavargás az Adriától a Balti-tengerig.

tanára a diákoknak, amikor Kárhágó elestét siratta. Sokáig ez az egy vers jelentette nekem Kozma Andort. Pedig a XIX. század végén és a XX. elején sorra napvilágot láttak kötetei: főleg versek, de szép számmal szatírák, elbeszélések és emlékbeszédek, hosszabb epikus költemények és tanulmányok is. Versben írt publicisztika volt a fő műfaja, éveken át heti verses krónikát adott közre egy napilapban. Arany Jánost tartotta mesterének, kitűnő formaérzékkel és nem kevés ironiával mutatta be az akkori századvég világát, az amerikai tempóban nagyvárossá növekvő Budapestet, a magyar politikai életet s az emberi gyarlóságokat. Költői paródiáit szívesen olvasták kortársai. Nem volt érzéketlen a látványos fejlődés mögött nem mindig látszó társadalmi problémák iránt. 1892-es *Korképeiben* olvashatjuk: „Mások a családfát hadd emlegessék,/ A magyar parasztság – a magyar nemesség”. Műfordítónak sem volt utolsó, Goethe Faustját ő magyarította. Vidéki ember, Marcaliban született, de fiatalon elkerült szülőföldjéről, és meggyökerezett, ha nem is egyszerűen a fővárosban: *Somogy hazám volt ősnyám, / Ötvenkét éve elhagyám, / Azóta itt vesződöm én / Pesten-Budán mint jövevény* – írta 1919-ben *A budapesti hidakon* című versében. Itt lakott a Gellérthegy alatt 1903 és 1928 között a modern városnegyed ígéretét mutató, akkori Fehérvári (ma Bartók Béla) út sarkán. Ahol ma emléktábláján olvashatjuk róla: „költő, újságíró, műfordító, parlamenti képviselő, akadémikus.” Az első világháború előtti években a kormánypárt képviselője az országházban.

1915-ben született *A rejtelmes trombitás* című verse háborús hőseinknek-halottainknak állít emléket. Amikor a száz évvel ezelőtti történeteket idézzük vissza, Kozma Andor nagyszabású látomása nekünk, a maradéknak – unokáknak, dédunokáknak – üzen. Hogy mi is halljuk azt a trombitahangot, talán bennünk szintén megszó-

lal, s tudjuk talán annak is a módját, hogyan lehet az új nemzedékeknek közvetíteni. Versének részleteiből is jól érezhetjük, mi üzenetének a lényege; nem üres hazafiaskodás, nem győzelmi ének. Az áldozatok emlékének megbecsülését kívánja, azt amire egyébként Magyarországon hosszú évtizedeken át nem volt mód.

*A Szent Gellérthegy sziklás oldalára
Mikor sötéten ráborul az este,
Egy titkos ember vagy szellem talán,
Letrombitálgat fénylő Budapestre*

*Remekül fújja, de oly epedő,
Oly panaszos, úgy reszket tremolója
Hogy didereg az ezüst lepedő,
Melyet a hold vet a nagy folyóra.*

*Meghallva a rejtelmes trombitát
Budán romlatlan szíve mind felolvad,
Sőt, ha siralma Pestre hangzik át
Meghatja azt is, a cinikus oldalt.*

...
*S te, szent-gellérthegyi titkos trombitás,
Akárki légy, ma úgy képzellek én el,
Hogy mint hű budapesti s honfitárs,
A mi szívünket keresed zenéddel.*

*S hogy nem a hóshalált panaszolod
Magyar hazáért élted fénykorában
Csak azt, hogy ott léssz porrá, mint halott
A messze-messze muszka föld porában.*

*Értem zenéd: bárhol pihen a test,
A lelked visszatér, mint esti árnyék...
Hisz' nekem is oly kedves Budapest,
Hogy holtan is, bárhonnán visszajárnék.*

Kiss Gy. Csaba

Jelen írás a szerző „Szentimrevárosi Athenas” címmel indított sorozatának része, amely kerületünk irodalomtörténeti múltjáról készít tartalmas pillanatfelvételeket.

